

ดนตรีช่วยให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ด้วยใจรัก

Music helps students to enjoy learning with love.

เขมนิจ รัตนเดชาภิวัฒน์

นิสิตดุขปฏิบัติ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Khemanit Rattanadechaphiwat

Ph.d Student for Buddhist Educational Administration, Faculty of Education

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : Surachaihongtrakoo1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดนตรีมีความสุขในการเรียนรู้ด้วยใจรัก โดยใช้การศึกษาแนวคิดของนักวิชาการจากเอกสารพบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านดนตรีให้มีความสุขของนักเรียน คือ 1.ตัวผู้เรียน 2.เนื้อหาการเรียนรู้ 3.ความชัดเจนและเข้าใจง่าย 4. ความเกี่ยวข้องและน่าสนใจ 5.การมีส่วนร่วม 6.สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย 7.การประเมินผลซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ Donald Clark ว่าการเรียนรู้ คือ กระบวนการเพิ่มพูนและปรับแต่งศักยภาพของพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งสามารถวัดได้ อันเป็นผลมาจากการได้รับการฝึกฝนให้เกิดทักษะเพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีใจรัก ในที่สุดนักเรียนมีความสุขบนพื้นฐานรักชอบในการเรียนดนตรี

คำสำคัญ : เรียนดนตรีมีความสุขด้วยใจรัก, การเรียนรู้ด้วยตนเอง, นักเรียนมีความสุข

Abstract

This article aims to promote happiness in learning among music students through intrinsic motivation. By examining scholarly concepts from relevant literature, it was found that key factors fostering joyful music learning for students include: 1. The learner themselves, 2. Learning content, 3. Clarity and ease of understanding, 4. Relevance and interest, 5. Participation, 6. Diverse learning media, and 7. Assessment. This aligns with Donald Clark's concept that learning is a process of increasing and refining relatively permanent behavioral potential, which can be measured and results from training to develop skills and gain self-

directed learning experiences with intrinsic motivation. Ultimately, students find happiness based on their love and enjoyment of learning music.

Keywords: Happy music learning with intrinsic motivation, Self-directed learning, Happy students.

1. บทนำ

การพัฒนาให้นักเรียนให้มีความรู้ความสามารถที่รอบด้านเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะการเรียนรู้ด้านดนตรีซึ่งหลักสุนทรียศาสตร์ในชีวิตที่จะช่วยให้นักเรียนมีความสุขตามวัยและเจริญเติบโตในอนาคตที่ดีด้วยเหตุผลที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพรอบนบตั้งแต่ด้านสติปัญญา (Cognitive) การเรียนรู้ดนตรี ช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ฝึกฝนสมาธิและความจำ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการเรียนรู้ทุกด้านและด้านทักษะ (Skills) ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการฟัง การเล่นดนตรี การทำงานร่วมกัน การสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับหลักอริยสัจ 4 ที่เน้นการพัฒนาสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม เพื่อดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยเฉพาะการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งดนตรีเป็นสื่อกลางในการแสดงออก บำบัดความรู้สึก และสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้และการใช้ชีวิต

เรื่องการเรียนรู้ของนักเรียนทุกระดับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ได้ตั้งคำถามว่า ทำอย่างไร ไม่ให้เกิดเกิดการเปลี่ยนแปลงแค่ 1 ใน 100 แต่ให้การเรียนรู้แบบนี้ไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย นำองค์ความรู้พวกนี้เข้าห้องเรียนจริง อาจจะต้องเปลี่ยนที่กระทรวงศึกษา กระทรวงศึกษาในปัจจุบัน เป็นการทำงานแบบสั่งการ หรือ top to down จะมีหลักสูตรมาตรฐาน ซึ่งที่จริงเขาก็บอกนะว่าหลักสูตรมาตรฐานไม่ได้มีไว้ทำตาม แต่มีไว้เป็นข้อเสนอแนะหรือนำต้องดูหลักสูตรมาตรฐานและทำตามให้ได้ สิ่งที่กระทรวงศึกษาควรทำคือ การกำหนดว่าเด็กชั้นไหน จะต้องมีความรู้ (ASK (Attitude Skill Knowledge) อย่างไรบ้าง คือกำหนดเป้าหมาย มีคำแนะนำ แต่วิธีการปฏิบัติมีได้หลากหลาย ทั้งหมดไม่ได้อยู่บนฐานของการถ่ายทอดความรู้ แต่อยู่บนฐานของ active learning เรียนโดยการปฏิบัติ ที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมให้ชัด ดังนั้นตัวแปรที่สำคัญในการสร้างคุณภาพการเรียนรู้แบบใหม่คือ ครู เพราะมนุษย์เราจะมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่เรียกว่า empathy เห็นอกเห็นใจคนอื่น แต่ในบรรยากาศบางบรรยากาศ การเลี้ยงดู การปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนต้องอาศัยหลักพุทธธรรมโดยเฉพาะหลักอริยสัจ 4 คือหลักการพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีที่สุดตามหลักวิทยาศาสตร์เริ่มจากการตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง

ดั่งที่ นักวิชาการชื่อ Donald Clark (2550: 3) ได้ให้คำนิยามของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการเพิ่มพูนและปรับแต่งศักยภาพของพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งสามารถวัดได้ อันเป็นผลมาจากการได้รับการฝึกฝน การได้รับความรู้ การฝึกทักษะ การเรียนการสอนและการมีประสบการณ์มาก่อน โดยอาศัยการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับ Burton ได้ให้เสนอแนวคิดว่าการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลและเป็นปฏิสัมพันธ์ (Interaction) เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อม (environment) ซึ่งจะทำให้บุคคลได้ตอบสนองความต้องการของตนและทำให้สามารถต่อสู้กับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2. แนวคิดของทฤษฎีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่นิยมใช้ในปัจจุบัน

การเรียนรู้มีหลากหลายทฤษฎีจะขอนำทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connectionism Theory) (2550: 3) ซึ่งเป็นทฤษฎีหนึ่งที่นิยมใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนดังนี้

ธอร์นไดค์ (Thorndike) เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยมมีความเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบ บุคคลมีการลองผิดลองถูก (Trial and Error) ปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะพบวิธีที่ดี และเหมาะสมที่สุด ในการแก้ปัญหาและเป็นการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วบุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบเดียวและจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike) สรุปได้ดังนี้

1. กฎแห่งผลลัพธ์ (Law of Effect) ระบุว่าความรู้ผลของการกระทำที่ได้ปฏิบัติไปแล้วจะก่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้โดยวิธีการลองผิดลองถูก เมื่อบุคคลได้รับผลจากการกระทำของตนในลักษณะที่ตนเองพึงพอใจ โดยเฉพาะการได้รับรางวัล ย่อมอยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจก็จะทำให้ไม่อยากเรียนรู้อีก ดังนั้นการได้รับผลที่พึงพอใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้

2. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่จะทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ

3. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การกระทำและการปฏิบัติจริงของผู้เรียนเป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็ง การฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้มั่นคงถาวร ถ้าไม่ได้ฝึกหรือกระทำซ้ำบ่อย ๆ การเรียนรู้จะไม่คงทนถาวรและในที่สุดอาจลืมได้

จากแนวคิดทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike) สามารถสรุปหลักการจัดการการเรียนรู้ด้านดนตรีได้ดังนี้

1. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ต้องอาศัยทั้งการฝึกหัดและการได้รับรางวัลการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกบ้าง (ในสถานการณ์ที่เหมาะสม) จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา จดจำการเรียนรู้ได้ดี และเกิดความภาคภูมิใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง
2. การสำรวจความพร้อมหรือการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนการสอนบทเรียน เช่น การสำรวจความรู้พื้นฐานเพื่อดูว่าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนต่อไปหรือไม่
3. หากต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในเรื่องใดจะต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริงก่อน แล้วจึงให้ฝึกฝนโดยการกระทำสิ่งนั้นบ่อย ๆ แต่ไม่ควรให้กระทำในลักษณะซ้ำซากเพราะจำทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้
4. การให้ผู้เรียนได้รับรู้ผลของการกระทำที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว โดยเฉพาะผลที่ตนพึงพอใจจะช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ การศึกษาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าหรือ ที่ผู้เรียนพึงพอใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

การเรียนรู้ด้านดนตรีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษามีปัญหาหลายอย่างซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของจิตติวิทย์ พิทักษ์ (2563) เรื่อง สภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรีของ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนดนตรี ของโรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยขอนแก่น คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับสภาพปัญหามากที่สุด รองลงมา ด้านการวัดและประเมิน และด้านการใช้หลักสูตร จากสภาพปัญหาดังกล่าวถือว่า สิ่งสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนเชื่อมโยงถึงปัญหาโรงเรียนที่ส่งผลเสียต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนต้องเผชิญปัญหาหลายอย่างทุกวันซึ่งส่งผลเสียต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้บริหารและครูต้องทำงานหนักเพื่อเอาชนะความท้าทายเหล่านี้ แต่ก็มักจะเป็นเรื่องยาก โดยไม่คำนึงถึงกลยุทธ์ที่โรงเรียนนำไปใช้ มีปัจจัยบางอย่างที่ไม่อาจจะถูกกำจัดออกไป อย่างไรก็ตาม โรงเรียนต้องพยายามอย่างเต็มที่เพื่อลดผลกระทบจากปัญหาเหล่านี้ในขณะที่เพิ่มการเรียนรู้ของนักเรียนให้สูงสุด การให้ความรู้แก่นักเรียนเป็นความท้าทายที่ยากเพราะมีอุปสรรคทางธรรมชาติมากมายที่ขัดขวางการเรียนรู้

ดังนั้น องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนคือครู เพราะครูส่วนใหญ่มีมีประสิทธิภาพในการทำงานเฉพาะตนจึงมีทั้งครูที่ดี และครูที่ไม่ดีพอ แม้ว่าครูที่ไม่ดีจะเป็นตัวแทนของนักเรียนเพียงเล็กน้อย แต่พวกเขาก็มักจะเป็นคนที่สร้างชื่อเสียงได้มากที่สุด สำหรับครูส่วนใหญ่ สิ่งนี้น่าผิดหวังเพราะส่วนใหญ่ทำงานหนักทุกวันเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนจะได้รับการศึกษาคุณภาพสูงครูที่ไม่ดีสามารถกำหนดนักเรียนหรือกลุ่มนักเรียนได้มาก พวกเขาสามารถสร้างช่องว่างการเรียนรู้ที่สำคัญ ทำให้งานของครูคนต่อไปยากขึ้นมาก ครูที่ไม่ดีสามารถสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยปัญหาเรื่องระเบียบวินัยและความโกลาหล ทำให้เกิดรูปแบบที่ยากจะ

ทำลาย ในที่สุด และอาจทำลายล้างที่สุด พวกเขาสามารถทำลายความมั่นใจของนักเรียนส่งผลให้การเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพได้ในภาพรวม

จากสภาพปัญหาดังกล่าวได้ผลการวิจัยของสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีดังต่อไปนี้ ผลการ ศึกษาสภาพปัญหาในการพัฒนารูปแบบการเรียน การสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่าโดยรวมสภาพปัญหาอยู่ที่ระดับปานกลาง และ ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนารูป แบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะ การเรียน รู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า โดยรวมความต้องการอยู่ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการ จัดการเรียนรู้อยู่ในศตวรรษที่ 21 ยังเป็นเรื่องใหม่และมีความท้าทาย ในการเตรียมตัวของ ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียนให้พร้อมกับการเรียน รู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญของการปรับ เปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อชีวิตและสังคม ผู้สอนจึงต้องมีความตื่นตัวและ เตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ด้านดนตรีให้กับเรียน

3. ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านดนตรีให้มีความสุข

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้านดนตรีให้มีความสุขสำหรับนักเรียน มีดังนี้

1. ตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

- 1.1 ด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ (Cognitive and Learning) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ
 - 1) ความสามารถในการเรียนรู้ (Learning ability) ความสามารถในการรับรู้ข้อมูล ประมวลผล วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ รวมถึงความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์
 - 2) รูปแบบการเรียนรู้ (Learning styles) วิธีการเรียนรู้ที่แต่ละบุคคลถนัด เช่น การเรียนรู้ผ่านการฟัง การมองเห็น การลงมือปฏิบัติ
 - 3) แรงจูงใจในการเรียน (Learning motivation) แรงผลักดันภายในที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม การเรียนรู้ เช่น ความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็น เป้าหมายในอนาคต
 - 4) กลยุทธ์ในการเรียนรู้ (Learning strategies) เทคนิคและวิธีการที่ผู้เรียนใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ เช่น การจดบันทึก การสรุปใจความสำคัญ การฝึกฝน
 - 5) ความรู้พื้นฐาน (Prior knowledge): ความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่ ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้เนื้อหาใหม่

1.2 ด้านอารมณ์และสังคม (Emotional and Social) ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

- 1) ทักษะทางสังคม (Social skills): ความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ สื่อสาร ร่วมมือ และทำงานกับผู้อื่น

2) การจัดการอารมณ์ (Emotional regulation) ความสามารถในการควบคุม รับมือ และจัดการกับอารมณ์ของตนเอง

3) ความมั่นใจในตนเอง (Self-esteem) ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถ

4) ความยืดหยุ่น (Resilience) ความสามารถในการปรับตัว รับมือ และฟื้นตัวจากความยากลำบาก

1.3 ด้านเทคโนโลยี (Technology) ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1) ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเครื่องมือ และแพลตฟอร์มดิจิทัล

2) การเรียนรู้ออนไลน์ (Online learning) ความสามารถในการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น การเรียนรู้ผ่านระบบ e-Learning วิดีโอออนไลน์

3) การคิดเชิงคำนวณ (Computational thinking) ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน เป็นระบบ และตั้งสมมติฐานได้ดีซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในแก้ปัญหา

1.4 ด้านสุขภาวะ (Well-being) ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1) สุขภาพกาย (Physical health) สุขภาพร่างกาย การดูแลสุขภาพ โภชนาการ การออกกำลังกาย

2) สุขภาพจิต (Mental health) สุขภาพจิตใจ การจัดการความเครียด

3) สภาพแวดล้อม (Environment) สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ เช่น ความปลอดภัย ความสะดวกสบาย

1.5 ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล (Personal Attributes) ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1) ความสนใจ (Interests) สิ่งที่คุณสนใจ ชอบ อยากเรียนรู้

2) คุณค่า (Values) สิ่งที่คุณให้ความสำคัญ

3) เป้าหมาย (Goals) เป้าหมายในการเรียนรู้ เป้าหมายในอนาคต

4) วัฒนธรรม (Culture) ภูมิหลังทางวัฒนธรรม

2. เนื้อหาการเรียนรู้ คุณลักษณะของเนื้อหาการเรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ดังนี้

1) ความยากง่ายของบทเรียน บทเรียนที่ง่ายจะช่วยให้คุณเรียนรู้ได้เร็วกว่าบทเรียนที่ยาก การจัดลำดับความยากง่ายของบทเรียนจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวางแผนการจัดการการเรียนรู้

2) ความสั้นยาวของบทเรียน บทเรียนที่มีความยาวมาก ๆ ย่อมทำให้คุณเรียนรู้ได้ช้ากว่าบทเรียนสั้น ๆ

3) การมีความหมายของบทเรียน บทเรียนที่มีความหมายต่อคุณจะช่วยให้คุณเรียนรู้ได้ดีกว่าบทเรียนที่ไม่มีความหมาย เพราะจะช่วยให้คุณจดจำเข้าใจองค์ความรู้ได้เป็นอย่างดีและสามารถเชื่อมโยงสู่ตัวคุณได้นำไปใช้ได้จริง

3. ความชัดเจนและเข้าใจง่าย (Clarity and Simplicity)

- 1) ภาษาที่ใช้: ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ตรงไปตรงมา เหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียน หลีกเลี่ยงศัพท์เทคนิคที่ซับซ้อนเกินไป
- 2) โครงสร้างเนื้อหา: จัดเนื้อหาให้เป็นระบบ มีลำดับขั้นตอน เชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล แบ่งหัวข้อ ย่อยเนื้อหา และใช้สัญลักษณ์ เพื่อให้เห็นภาพรวมและรายละเอียดชัดเจน
- 3) ตัวอย่างและภาพประกอบ ใช้ตัวอย่าง ภาพประกอบ แผนภาพ กราฟ หรือสื่อต่างๆ เพื่อช่วยอธิบายเนื้อหา ทำให้เห็นภาพ เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

4. ความเกี่ยวข้องและน่าสนใจ (Relevance and Interest)

- 1) เชื่อมโยงกับชีวิตจริง นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ประสบการณ์ หรือสถานการณ์จริง ของผู้เรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญ และนำไปประยุกต์ใช้ได้
- 2) กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น ตั้งคำถาม สร้างปริศนา หรือใช้กรณีศึกษา เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากเรียนรู้ และค้นหาคำตอบ
- 3) เนื้อหาที่ทันสมัย: อัปเดตเนื้อหาให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเทรนด์ในอนาคต

5. การมีส่วนร่วม (Engagement)

- 1) กิจกรรมเชิงโต้ตอบ ออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เช่น การตอบคำถาม การทำแบบฝึกหัด การอภิปราย การเล่นเกม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบแอคทีฟ
- 2) การทำงานร่วมกัน ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้จากกันและกัน
- 3) การให้ Feedback แก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จุดแข็ง จุดอ่อน และพัฒนาตนเอง

6. สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Multimedia)

- 1) ใช้สื่อหลากหลายรูปแบบ: ผสมผสานสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ข้อความ ภาพ เสียง วิดีโอ แอนิเมชัน เกม เพื่อตอบสนองรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียน
- 2) เทคโนโลยีที่เหมาะสม: เลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ และผู้เรียน เช่น ระบบ e-Learning แพลตฟอร์มออนไลน์ แอปพลิเคชัน

7. การประเมินผล (Assessment)

- 1) ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง: ประเมินผลการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามความก้าวหน้า และปรับปรุงการเรียนการสอน
- 2) รูปแบบการประเมินที่หลากหลาย: ใช้รูปแบบการประเมินที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบ การนำเสนอผลงาน โครงการ เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ ในด้านต่าง ๆ

จากแนวคิดดังกล่าวจะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านดนตรีได้อย่างมีความสุข ซึ่งครูต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรักในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้อย่างเป็นอย่างดี

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้ทางดนตรี ตามแนวคิดของดัลโครซ์ (Dalcroze)

เอมิล ชาคส์ ดัลโครซ์ (Emile Jaques Dalcroze, 1865 – 1950) (อาทิตย โปธิศรีทอง, 2557: 50) เป็นครูสอนดนตรี และเป็นนักการศึกษาทางดนตรีที่มีชื่อเสียงของสวิส โดยเป็นศาสตราจารย์ทางดนตรีในการประพันธ์ การประสานเสียง (Harmony) และโน้ตในระบบโซลเฟจ (Solfege) ในขณะที่ดัลโครซ์สอนดนตรีให้กับเด็ก นั้น ดัลโครซ์พบปัญหาว่า ดนตรีเป็นวิชาที่ยากสำหรับเด็กและเด็กมักจะฝืนใจทฤษฎีดนตรี ซึ่ง เต็มไปด้วยสัญลักษณ์และกฎเกณฑ์มากมาย นอกจากนั้นเด็กยังไม่สามารถปฏิบัติดนตรีให้ถูกต้องได้ เช่น การขับร้อง มักจะไม่ลงตามจังหวะ เป็นต้น ดังนั้น เขาจึงได้พยายามศึกษาค้นคว้าและทดลองหาวิธีการ สอนดนตรีที่เหมาะสมให้กับเด็ก ผลจากการศึกษาค้นคว้าและทดลอง พบว่า หลักการสำคัญในการสอน ดนตรีให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้และเข้าใจดนตรีได้ง่ายขึ้นนั่นคือ จะต้องให้เด็กได้เรียนรู้ทฤษฎี ดนตรีต่าง ๆ ไปพร้อมกับเสียงดนตรี การเคลื่อนไหวและความรู้สึก โดยหลักการนี้ดัลโครซ์ มีความ เชื่อมั่นว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ของดนตรีเกือบทั้งหมด สามารถที่จะให้เด็กมีความเข้าใจได้ ความเชื่อนี้ทำให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้วิชาดนตรี จากการฟังดนตรีและการเคลื่อนไหวประกอบดนตรี ซึ่งเป็น ความสัมพันธ์ระหว่างหูที่ได้ยินกับร่างกายที่ได้รับความรู้สึก และมีการเคลื่อนไหวเพื่อตอบสนองต่อ เสียงดนตรี ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความเข้าใจดนตรีในลักษณะของนามธรรมได้ดีมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น การ ที่เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายไปตามจังหวะของเพลง ทำให้เด็กรับรู้ เกี่ยวกับจังหวะ ซึ่งจะช่วยให้เด็ก สามารถปฏิบัติดนตรีและร้องเพลงได้ถูกต้องตามจังหวะมากขึ้นด้วย

การสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนสร้างสรรค์ดนตรีและการแสดงที่โรงเรียนพบว่าการศึกษาด้านดนตรีที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเองหมายความว่าพวกเขาแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในดนตรีที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และเราเห็นแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่มาจากเนื้อแท้ การเริ่มต้นด้วยการนำเสนอกิจกรรมทางดนตรีที่นักเรียนเพลิดเพลินตั้งแต่การร้องคาราโอเกะ วงดนตรีร็อค และการผลิตดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ จากนั้นจึงนำพวกเขาเข้าสู่วงกตและการแสดงดนตรี ห้องซ้อมของเราเริ่มว่างในช่วงพักกลางวันและหลังเลิกเรียนเป็นห้องเต็ม เนื่องจากนักเรียนรู้สึกว่าเป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและมีประสิทธิภาพ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาในห้องเรียนหมายความว่าพวกเขาต้องการมีส่วนร่วมกับดนตรีนอกห้องเรียนมากขึ้น ตอนนี้นักเรียนต้องการที่จะสร้างสรรค์และดำเนินการตามสิ่งที่พวกเขาได้พัฒนาความรักในเสียงดนตรี ดังนั้น จึงต้องการสอบถามและพัฒนาตนเอง นักเรียนมีส่วนร่วมมากขึ้นเนื่องจากได้รับอิสระในการสร้างสรรค์และได้รับความไว้วางใจให้คิดนอกกรอบเพื่อที่จะสร้างสรรค์

แนวคิดนี้แนะนำในการสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้านดนตรีอย่างมีความสุขที่เริ่มจากต้น
จากความรัก ชอบการเล่นดนตรีด้วยตนเองต่อไปสร้างกัลยาณมิตรกับเพื่อนแวดล้อมในการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
ตัวแปรสำคัญคือ ตัวนักเรียน ครูและสภาพแวดล้อมช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้

สรุปการเรียนรู้ด้านดนตรีของนักเรียนครูต้องสร้างแรงบันดาลใจให้เรียนมองเห็นประโยชน์ที่สำคัญอย่าง
ยิ่งสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเพื่อการเรียนรู้ด้านดนตรี ดังนี้ 1) สร้างความผ่อนคลายเสียงดนตรีมีส่วน
ช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย 2) ฝึกสมาธิและวินัยในการฝึกเล่นดนตรี 3) ฝึกการคิดและความจำ เพื่อจำตัวโน้ต
และทำนองเพลง รวมถึงเนื้อร้อง การเล่นดนตรี 4) ฝึกฝนเพื่อพัฒนาเป็นความสามารถพิเศษในหลาย ๆ
โรงเรียนและมหาลัยมีโควต้าและทุนสำหรับเด็กที่อยู่ในวงโยธวาทิตของโรงเรียน 5) ฝึกฝนให้เป็นผู้มีความ
เย็นในการฝึกเล่นดนตรี 6) ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่นถึงแม้จะเป็นเครื่องดนตรีที่เล่นคนเดียวได้ แต่เราก็ต้องมี
ปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นอยู่ดี และยังเป็นเครื่องดนตรีที่ต้องอาศัยการเล่นร่วมกับผู้อื่นเพื่อความ
สมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น 7) บำบัดอาการเครียดเสียงของดนตรีสามารถบำบัดและบรรเทาอาการเครียดและ
ซึมเศร้าได้ 8) สร้างเสริมจินตนาการในการเล่นดนตรี 9) สร้างความแข็งแรงเครื่องดนตรีไม่น้อยที่ต้องอาศัย
ความแข็งแรงในการเล่น 10) ต่อยอดเป็นอาชีพ หรืออาชีพเสริมได้การเล่นดนตรีสามารถประกอบเป็นอาชีพได้
จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาเด็กนักเรียนอย่างมีคุณภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเองต่อไป

5. เอกสารอ้างอิง

- จิตติวิทย์ พิทักษ์. (2563). *สภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ดนตรีของโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2568.
จาก Retrieved from <https://so02.tcithaijo.org/index.php/fakku/article/view/199499>.
- โดนัลด์ คลาร์ก (Donald Clark). อ้างใน พรพิมล พรพิระชนม์. (2550). *การจัดกระบวนการเรียนรู้*. สงขลา:
เทมการพิมพ์สงขลา.
- ธอร์นไดค์ (Thorndike). อ้างใน พรพิมล พรพิระชนม์. (2550). *การจัดกระบวนการเรียนรู้*. เทมการพิมพ์
สงขลา.
- อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง. (2557). *พื้นฐานการจัดการเรียนรู้ทางดนตรี*. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน. คณะ
ศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Volume 5 No 2 (May – August 2025)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2568)

~ AA 32 ~

Wishing Journal Review.

วารสารภาวนาสารปริทัศน์